

окремих із цих категорій (гасу, бензинів, дизельного палива, зниженого нафтового газу, природного газу, палива пічного побутового та електроенергії). Водночас вугілля і кокс, оподаткування яких регулюється Директивою, в нашій державі не є підакцизними товарами.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: від 21 березня, 27 червня 2014 р. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246581344.

2. Про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування енергопродуктів та електроенергії [Електронний ресурс]: Директива Ради ЄС від 27 жовтня 2003 р. – 2003/96/ЄС. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/45885>.

3. Bericht der Bundesregierung über die Entwicklung der Finanzhilfen des Bundes und der Steuervergünstigungen für die Jahre 2013 bis 2016 (25. Subventionsbericht) [Електронний ресурс] // Deutscher Bundestag. Drucksache 18/5940. – Режим доступу: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Oeffentliche_Finzen/Subventionspolitik/2015-08-26-subventionsbericht-25-vollstaendig.pdf?__blob=publicationFile&v=2.

***Сухіна Олена Миколаївна,
к.е.н., с.н.с., Державна установа
«Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної
академії наук України»***

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ НА БАЗІ ВИЛУЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РЕНТИ В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

З ростом населення і мобілізації ресурсів електронна економіка торкається кожного аспекту життя людства: охорони здоров'я, освіти, природокористування й ін. В епоху діджиталізації, цифровізації та переходу до цифрової економіки важливими залишаються людський і природний фактор. У багатьох випадках цифрова економіка може сприяти збереженню навколишнього природного середовища (НПС). Наприклад, в Барселоні діє система розумного освітлення: на вуличні ліхтарі встановлюються сенсори, що

дозволяє автоматично контролювати яскравість за допомогою аналізу рівнів шуму, забруднення атмосферного повітря і щільності населення. Як наслідок – не менше 30 % економії електроенергії в рік [1]. Але для здійснення таких проектів потрібні гроші.

До відома. “Кабінет міністрів України 17 січня 2018 затвердив” дорожню карту “розвитку в країні цифрової економіки, вважаючи, що це допоможе підвищити її економічне зростання. В рамках цього плану до 2021 р. намічено охопити широкосмуговим доступом до Інтернет 80% території України, а також провести діджиталізацію таких сфер, як освіта, екологія, медицина, транспорт та інфраструктура. Заплановані дії, за попередньою оцінкою Уряду, здатні підвищити до 2021 р. прогнозоване зростання ВВП нашої країни на 5 %. Як відомо, сьогодні майже 35 % сільського населення в Україні не мають доступу до широкосмугового Інтернету. До їх числа входять понад половина сільських шкіл, а серед лікарень тільки 1 % медичних установ мають підключення до Інтернет” [2]. На думку автора, для діджиталізації сфери охорони природи також потрібні будуть гроші, особливо для об’єднаних територіальних громад в умовах децентралізації владних повноважень, і застосування лише самої стратегії Фандрейзингу не поліпшить ситуації з фінансовим становищем общин. Що стосується впливу розвитку цифрової економіки на стан ОПС, необхідно враховувати, що вона є моделлю виробництва короткоживучих продуктів, і вже викидаються тонни смартфонів та інших виробів, що поглиблює екологічні проблеми регіонів [3].

Розміри збитків, заподіяних НПС, у багатьох країнах є колосальними, витрати на проведення природоохоронних заходів – істотними, а ставки екологічного податку в Україні залишаються мізерними, що дозволяє суб’єктам господарювання збагачуватися за рахунок зменшення величини екологічного капіталу, тобто привласнювати собі екологічну ренту. Таке екологічне оподаткування не стимулює природокористувачів, і їм вигідніше платити штрафи, розміри яких також є мізерними². Справляння екологічного податку в Україні не має зворотного зв’язку, оскільки не дозволяє відновити асиміляційні властивості екосистем. Методика його нарахування не має зв’язку зі шкодою, завданою ОПС, і з визначенням вартості “роботи” асиміляційного потенціалу

² В той час як за кордоном вже здійснюється оцінка асиміляційних послуг екосистем, їх монетизація, формування ринку асиміляційних послуг екосистем, створення економічних стимулів до зниження негативного впливу на НПС, в Україні вилучення екологічного податку носить суто фіскальний характер, і не є стимулом для природокористувачів до впровадження інноваційних технологій та збереження природи. У 2007 р. міжнародна команда, яка працювала в рамках “наукового ательє” в м. Хередія (Коста-Ріка) розробила Декларацію про принципи формування систем платежів за екосистемні послуги, яка отримала з цієї причини назву: Хередіанська Декларація.

природи. Крім того, кошти від справляння екологічного податку не завжди йдуть на охорону природи.

Стимули, які б мотивували впровадження ефективних інструментів раціонального природокористування в Україні та за кордоном, дещо відрізняються. Для компаній західного світу усвідомленим є бажання поліпшити імідж і увійти до когорти лідерів на ринку, а для українських – прагнення отримати податкові та інші пільги. Оскільки в Україні для природокористувачів ще не сформувалося макросередовище, яке б спонукало їх приймати ефективні управлінські рішення, то на даний час в умовах конкурентної боротьби забезпечення процесу екологізації виробництва набуває все більшого значення. Циркулярна економіка, яка вступає в права в усьому світі, потребує перетворення промисловості та сільського господарства країни.

З урахуванням викладеного, а також запланованого Урядом впровадження екосистемного підходу в управлінську діяльність в Україні, актуальною є розробка пропозицій щодо застосування нових економічних (й зокрема податкових) інструментів реалізації екологічної політики, в т. ч. в об'єднаних територіальних громадах, і формування фінансового капіталу для відновлення здоров'я громадян і локальних екосистем в умовах діджиталізації економіки. Тому доцільно впровадити рентний платіж, наприклад, екологічний рентний платіж (**нововведення автора**), який би справлявся з прибутку підприємців, а не з гаманця пересічних збіднілих українських громадян, як це зараз відбувається при справлянні екологічного податку.

Якщо за використання природних ресурсів (мінеральних, водних, лісових) вже стягується рентна плата (хоча по суті цей платіж не є рентним, оскільки сплачується не з надприбутку), а за використання асиміляційних властивостей природи, і в цілому екологічних послуг екосистем, екологічна рента не вилучається. Надходження від сплати земельного податку надходять до місцевих бюджетів. Вилучення екологічної ренти буде найбільш перспективним і стимулюючим податковим інструментом та сприятиме раціональному використанню природних ресурсів з асиміляційними властивостями.

Автором пропонується впровадити екологічний рентний платіж на заміну екологічному податку, який би мав прив'язку до вартості роботи асиміляційного потенціалу НПС. Це буде стимулюючий вид платежу. Принципово новий авторський методологічний підхід полягає в наступному: за сучасного розвитку технологій вартість “роботи” асиміляційного потенціалу НПС ($BP_{АПНПС}$) (асиміляційного потенціалу біоти, води, атмосферного повітря, ґрунтів) можна умовно прирівняти до вартості роботи штучної установки з

утилізації відходів (твердих побутових відходів, пестицидів та ін.) ($BP_{ШУув}$) (формула 1):

$$BP_{АПтс} = BP_{ШУув} ; \quad (1)$$

Цей методологічний підхід можна використати й для оцінки збитків, завданих НПС. Розмір плати за забруднення природи повинен бути співставним з конкретним розміром економічного збитку від забруднення НПС (надходжень від сплати якої вистачило б на відшкодування збитків), і який би стимулював господарюючих суб'єктів до здійснення екологізації виробництв.

Це буде більш спрощеним та дійовим економічним механізмом і новою, більш ефективною системою екологічного оподаткування. Справляння екологічного рентного платежу не повинно позначатись на добробуті населення, оскільки він назначатиметься з прибутку (тобто, прибуток стане базою оподаткування). Це буде стимулюючий вид платежу, якщо буде враховано: ціноутворення, якість екосистем тощо, тобто коли буде зворотній зв'язок. В такому випадку екологічний рентний платіж буде корелятивним з економічними збитками від забруднення НПС.

Прогресивність ідеї автора полягає в тому, що **справляння запропонованого екологічного рентного платежу не буде (в ідеалі – не повинно) позначатись на добробуті населення**, оскільки його сплата буде здійснюватись з прибутку підприємства. Чинний же екологічний податок закладається у собівартість продукції, а це негативно позначається на рівні життя збіднілих українців.

Висновки. Таким чином, в епоху діджиталізації екологічне оподаткування повинно бути змінено, і базуватися на основі вилучення екологічної ренти. Для формування науково обґрунтованих економічних відносин в сфері раціонального природокористування пріоритетним, стимулюючим підприємства і найбільш дійовим податковим інструментом економічного механізму екологізації виробництва буде впровадження екологічного рентного платежу (авторське нововведення), який би базувався на вилученні екологічної ренти, що є **новизною дослідження**. Частку екоренти повинен отримувати кожен громадянин як власник природних ресурсів з асиміляційними властивостями.

Список використаної літератури

1. Малолітнева В. Європейська промисловість йде в цифру. А що Україна? / Веста Малолітнева. – URL: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/11/23/7057762/> [дата публікації – 23 листопада 2016 року].

2. Блохина О. Кабмин утвердил план развития цифровой экономики в Украине [Электронный ресурс] / Ольга Блохина. – URL: <https://ubr.ua/finances/macro-economics-ukraine/kabmin-utverdil-plan-razvitija-tsifrovoj-ekonomiki-v-ukraine--3863146> [дата публікації – 18 січня 2018 року].
3. Ковачич Е. Цифровая экономика — навязанный приоритет? URL: <https://regnum.ru/news/2318804.html> [дата публикации – 7 сентября 2017 года].

*Євсєєва Ірина Олександрівна,
науковий співробітник НДІ ФП,
Університет ДФС України*

*СТАН ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ В
КОНТЕКСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ*

Україна спрямовує зусилля на загальну реформу податкової системи та податкової політики, в тому числі на реформування фіскальної системи відповідно до європейських стандартів. Загалом положення Податкового кодексу України відповідають положенням норм законодавства ЄС з питань оподаткування, зокрема в частині загальних питань податку на додану вартість та оподаткування акцизним податком.

Податковий[1, 112] та Митний[2, 552] кодекси України в частині пільгового оподаткування акцизним податком загалом відповідає основним вимогам ЄС стосовно недискримінаційного підходу під час встановлення пільг при постачанні вітчизняних товарів та ввезенні товарів іноземного виробництва.

Наразі національне податкове законодавство в цілому відповідає законодавству ЄС, за виключенням окремих норм, які поступово будуть наближені до нього з відповідно до взятих Україною зобов'язань. Згідно з досягнутими Україною та ЄС домовленостями, Україна зобов'язується поступово наблизити своє податкове законодавство до законодавства ЄС, відповідно до переліку, що міститься у Додатку XXVIII до Угоди.

Враховуючи положення Глави 4 Розділу 5 Угоди про Асоціацію, досягнута домовленість про співпрацю між Україною та ЄС для посилення і зміцнення співробітництва, спрямованого на удосконалення і розвиток податкової системи та податкових органів України, а також гармонізацію